

Handläggare
Malin Boman
Telefon: 076-123 34 89

Till
Utbildningsnämnden
2018-08-23

Ett ordnat mottagande - gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande

Remiss från kommunstyrelsen Dnr KS 2018/798

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör

Lena Hanberg
Avdelningschef

Sammanfattning

Stockholms stad har mottagit en remiss av betänkandet *Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande* (SOU 2018:22).

Betänkandet har lagts fram av Mottagandeutredningen och innehåller förslag till ett sammanhållet system för mottagande av asylsökande och nyanlända. Utredningen redovisar i betänkandet ett huvudförslag där staten, kommunerna och landstingen tar ett gemensamt ansvar för mottagandet. Detta förslag förordas av utredningen. I betänkandet redovisas även ett alternativt upplägg där staten tar ansvar för mottagandet av asylsökande på i huvudsak egen hand.

Förvaltningens förslag till svar omfattar de delar av betänkandet som är relevanta för förvaltningens verksamhet. Samtliga svar gäller betänkandets huvudförslag. Förvaltningen ställer sig huvudsakligen positiv till utredningens förslag. Förvaltningen är kritisk till några av förslagen samt gör några påpekanden.

Bakgrund

Utbildningsnämnden har mottagit en remiss av Mottagandeutredningens betänkande *Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande* (SOU 2018:22).

Ärendet

Förvaltningens förslag till svar på betänkandet gäller de delar som avser barns och skolelevers möjligheter och rättigheter samt de delar som berör förvaltningens roll som arbetsgivare.

Utredningens huvudförslag innebär att staten och kommunsektorn tar ett gemensamt ansvar för boende och insatser. Betänkandet innehåller också ett alternativt förslag i vilket staten behåller ansvaret för boende och insatser för asylsökande under hela asyltiden. Förvaltningens förslag till svar på remissen utgår från huvudförslaget.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av avdelningen för stöd kring lärande och elevhälsa i samråd med avdelningen för ekonomi och styrning, avdelningen för utveckling och samordning, grundskoleavdelningen och gymnasieavdelningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

FN:s barnkonvention, artikel 28 fastslår alla barns rätt till utbildning.

Artikel 28: Barn har rätt till utbildning. Grundskolan ska vara gratis.

Det är enligt förvaltningens mening viktigt att denna rätt kommer till uttryck vid ett ordnat mottagande av asylsökande i Sverige. Skrivningar om detta saknas i utredningens förslag. Det är viktigt att barn och ungdomar även under en eventuell väntan på uppehållstillstånd eller beslut om återvändande kan upprätthålla sin kunskapsutveckling och få möjlighet att gå i skola. En kartläggning av den psykiska och fysiska hälsan behöver ske i ett tidigt stadium och relevanta åtgärder sätts in.

Utredningen bedömer att Migrationsverket bör prioritera ansökningar från individer som bor i ankomstcenter och följer regelverket. Barnfamiljer bör särskilt prioriteras eftersom barnen

bör erbjudas skolgång inom en månad. Förvaltningen är positiv till detta förslag.

En kartläggning av barn och ungas tidigare skolbakgrund och ämneskunskaper bör enligt förvaltningens mening kunna utföras redan under väntetiden. Dels för att kunna användas vid etablering i skolan, dels för att möjliggöra för barn att komma vidare i sin kunskapsutveckling. Modersmåslärares språkliga kompetens är en resurs att ta med vid planering av en sådan skolgång när det svenska språket ännu inte etablerats.

Utredningen betonar vikten av effektivitet och aktiviteter för att förhindra passivitet. Barns möjlighet att fortsätta eller påbörja en ordnad skolgång är sådana aktiviteter som skapar engagemang och framtidstro och som tjänar individen, även i de fall då återvändande är nödvändigt. Förvaltningen stöder detta synsätt.

I utredningen finns förslag om en förenklad ersättning för barn i förskola och skola. I dagsläget får kommunerna ansöka om schablonersättning för barn i förskola och skola. Detta föreslås förändras till att ersättningen betalas ut utan ansökan, baserat på antalet asylsökande barn i olika åldrar som bor i kommunen och hur stor andel av de asylsökande barnen som i genomsnitt går i skolan.

Förvaltningen är positiv till att ersättningen betalas ut utan ansökan. Det bedöms både innebära minskad administration och snabbare utbetalningar. Det innebär även en förändring i linje med de tankar om ökad tillit och minskad administration inom offentlig förvaltning som tillitsdelegationen nyligen presenterade i sin utredning.

Förvaltningen vill dock påpeka att det finns risk för att förslaget kommer att öka administrationen när det gäller interkommunala ersättningar gällande asylsökande elever mellan olika kommuner. I Stockholmsregionen har praxis varit att det är skolkommunen som sökt ersättningen från Migrationsverket. Skolkommunen har också stått för kostnaderna för skolgången oberoende av var den asylsökande bott. Det innebär att det inte har skickats några ersättningar mellan kommuner då asylsökande elever bott i en kommun och gått i skola i en annan. Då kommunerna enligt det nya förslaget endast kommer att få ersättning för de elever som bor i kommunen, kommer det att innebära att skolkommunen behöver kräva ersättning från boendekommunen. Detta är en administration som inte har skett tidigare och kommer att innebära ökade kostnader för kommunerna.

Utredningen föreslår att regeringen bör ge Skolverket i uppdrag att i samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting att ta fram riktlinjer för hur verksamheten i ankomstcenter ska organiseras för barn och ungdomar. Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget.

Utredningen föreslår att det ordnas en verksamhet på ankomstcentret som ett komplement till ordinarie skolgång. Den information som kommer fram under tiden på ankomstcentret ska vidarebefordras till kommunen dit barnet flyttar. Förvaltningen anser att det är viktigt att man utgår från Skolverkets kartläggningsmaterial och att det är det som skickas till barnets/ungdomens skola, i den kommun där familjen ska bo. Det får inte bli så att barnet/ungdomen kartläggs på ankomstcentret och sedan igen i kommunen för skolplacering. Det blir frustrerande för barnet/ungdomen och slöseri med resurser.

Stockholms stad, och många andra kommuner, har byggt upp en organisation kring mottagande och kartläggning utifrån Skolverkets kartläggningsmaterial. Barn och ungdomar kan bara kartläggas en gång – och med Skolverkets kartläggningsmaterial. Det finns inte behov av att ta fram ytterligare material för grundskolan. Ett kartläggningsmaterial för gymnasieungdomar håller på att tas fram av Skolverket.

Migrationsverket har som rutin att informera asylsökande barn och deras vårdnadshavare om det svenska utbildningssystemet och att inhämta samtycke från barnets vårdnadshavare om att lämna uppgifter om barnet vidare till kommunen. Utredningen föreslår att denna praxis ska ges stöd i författning och att ett krav införs på att uppgifterna ska inhämtas och lämnas över till kommunen så snart som möjligt, efter att en asylansökan som gäller ett barn har lämnats in. Syftet är att underlätta i kontakterna mellan asylsökande barn och deras vårdnadshavare och kommunen. Denna ordning ska gälla även när Migrationsverket får information om att en asylsökande flyttar till en annan kommun under asyltiden. Förvaltningen är positiv till förslaget.

För att skapa en trygg skolmiljö och kontinuitet är det viktigt att veta vilken kommun eleven ska bo i och få en skolplacering där. Förvaltningen vill betona att man i det längsta bör undvika flyttar mellan kommuner, eftersom det skapar väldigt oro både för eleven och på skolorna.

Utredningen föreslår att Migrationsverket får större möjlighet att fördela ansvaret mellan kommuner. Förvaltningen är positiv till

förslaget. Förvaltningen anser också att det är önskvärt att det är Migrationsverket som ger TF-nummer, alltså tillfälliga nummer innan individen kan tilldelas personnummer. Idag görs det på olika håll och det skapar lätt förvirring.

Utredningen föreslår att Migrationsverket ska ges i uppdrag att ge tydlig och kontinuerlig information om asylprocessen till ensamkommande barn och ungdomar. Förvaltningen är positiv till förslaget.

Förvaltningen instämmer i utredningens förslag om att tydliggöra tidiga insatser för nyanlända redan under asyltiden. Förvaltningen instämmer också i förslagen om tidig kartläggning av vuxna asylsökandes utbildning och yrkeserfarenheter men vill också betona att förslagen om informationsdelning mellan stat och kommun är av stor vikt för att samverkan ska uppnå avsedd effekt och för att möjliggöra smidiga övergångar mellan olika aktörers ansvar. Vidare anser förvaltningen att kartläggningen även bör kompletteras med tidig studie- och yrkesvägledning. Förvaltningens erfarenheter visar att detta har stor effekt för att förkorta tiden för etablering på arbetsmarknaden.

Förvaltningen instämmer i utredningens förslag om att kommuner ska få erbjuda individerna deltagande i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare. Utifrån förvaltningens egna erfarenheter av projekt för nyanlända lärare är reguljär språkutbildning från dag ett något som främjar tidigare etablering på arbetsmarknaden, samtidigt som det upprätthåller individens motivation och även gör att yrkesfärdigheter inte går förlorade i passiv väntan.

Utredningen föreslår att regeringen skyndsamt tar ställning till om förslag till lagstiftning bör tas fram utifrån befintliga underlag om att Migrationsverket ska rekvirera samordningsnummer för samtliga asylsökande. Alternativt bör regeringen snarast tillsätta en utredning med uppdraget att se över frågan. Utredningen föreslår också att regeringen även bör överväga om det bör finnas ytterligare möjligheter att tilldela samordningsnummer, utöver de som redan finns i dag, när det råder osäkerhet om en persons identitet.

Förvaltningen instämmer i utredningens förslag om tilldelning av samordningsnummer för samtliga asylsökande. Detta skulle underlätta för kommunen att anställa asylsökande till de pedagogiska verksamheterna. I nuvarande regelverk hos Skatteverket krävs en första löneutbetalning innan ett samordningsnummer kan tilldelas. Kommunens gällande regelverk gör dock att löneutbetalning inte kan göras till en person som saknar

samordningsnummer. I praktiken innebär detta att undantaget från arbetstillstånd inte har någon reell betydelse.

Utredningens förslag om barns vistelse i ankomstcenter och avresecenter fokuserar på att minska problem som utredningen ser uppstår eller kan uppstå i dagens system. Exempelvis nämns trångboddhet, väntan på plats i förskola eller skola samt hedersproblematik. Förvaltningen anser dock inte att utredningen har tagit hänsyn till, eller lämnat förslag för, att minska de psykologiska påfrestningar som det kan innebära att vistas i dessa typer av anläggningar.

Förvaltningen gör ingen specifik jämställdhets- och barnkonsekvensanalys då det rör sig om ett remissvar.

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen. Beslutet föreslås justeras omedelbart då utbildningsnämnden ska yttra sig senast den 27 augusti.

Bilagor

Remiss av Betänkande från Mottagningsutredningen (SOU 2018:22) – Ett ordnat mottagande - gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande